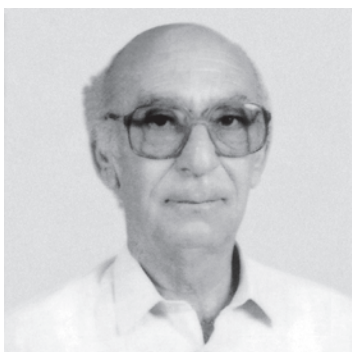

Μαρτυρία Ανδρέα Κατσούρη

ΟΝΟΜΑ:	Ανδρέας Κατσούρης Μιχαηλίδης
ΗΜΕΡΟΜ. ΓΕΝΝΗΣΗΣ:	24 Φεβρουαρίου 1928
ΗΜΕΡΟΜ. ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚΑ:	Μετά τον απαγχονισμό του Καραολή
ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ:	Όχι• απευθείας επαφή με τομεάρχες
ΠΕΡΙΟΧΗ/ΕΣ ΔΡΑΣΗΣ:	Λευκωσία
ΚΑΤΑΖΗΤΟΥΜΕΝΟΣ:	Ναι, μετά την απόδραση του Γιωρκάτζη από τις φυ- λακές

Δεν είναι Κύπριοι αυτοί που σκότωσαν τον Γιωρκάτζη

Ερώτηση: Πότε γνωριστήκατε με τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη;

Ήμαστε μαζί στο Δημοτικό. Ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης από το Παλαιχώρι Ορεινής κι εγώ από το Παλαιχώρι Μόρφου. Τα δύο δημοτικά σχολεία είχαν «συγκρούσεις». Εκείνος ήταν ο αρχηγός του Δημοτικού Παλαιχωρίου Ορεινής κι εγώ του Δημοτικού Παλαιχωρίου Μόρφου, διότι ήμουν τέλειος στις τρέλες και στις ζαβολιές. Είχαμε κάτι αψιμαχίες μέσα στους δρόμους, στο πλαίσιο του παιχνιδιού. Μετά χωρίσαμε. Εκείνος πήγε στη Σχολή Σαμουήλ κι εγώ εργαζόμουν στη Λευκωσία. Δεν είχαμε καμία επαφή για αρκετά χρόνια.

Ερώτηση: Και πότε ξανασυναντηθήκατε;

Την ημέρα που απέδρασε από τις φυλακές.

Ερώτηση: Ποια απόδραση; Πότε;

Ήμουν οδηγός ταξί στο γραφείο «Ακρόπολις». Παραμονή Πρωτομαγιάς, κοντά στα μεσάνυχτα, ήρθε στο γραφείο ο Γλαύκος Κληρίδης με το Rover του, L900, αν δεν με απατά η μνήμη μου. «Ανδρέα, σε θέλω», μου είπε και προχωρήσαμε λίγο πιο πέρα. «Ήμουν το απόγευμα στις φυλακές και αύριο το πρωί θα αποδράσει ο Πόλυς. Θα φύγει με την άμαξα που βγάζει τα σκουπίδια. Φροντίστε να τον παραλάβετε». Εγώ προς στιγμήν δεν τον πίστεψα, διότι θα γινόταν και προηγουμένως απόδραση του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη, στις 15 Φεβρουαρίου. «Τόσες μέρες», λέω, «που πηγαίναμε τότε πως θα δραπετεύσει και δεν έγινε και τώρα θα δραπετεύσει, μέρα; Να δω αν θα πάω». Ήταν και μεσάνυχτα που με επισκέφτηκε ο Γλαύκος Κληρίδης και ποιον να ειδοποιούσα εκείνη την ώρα.

Σκέφτηκα, όμως, ότι έπρεπε να πάω, διότι αν δραπέτευε και δεν υπήρχε κάποιος να τον παραλάβει θα έχανα το κεφάλι μου. Πήγα το πρωί στο γραφείο, δημιούργησα μια φασαρία με τους άλλους οδηγούς ταξί, για να υπάρχει μαρτυρία ότι ήμουν εκεί. Πήρα το αυτοκίνητο με αριθμούς εγγραφής B508 και πήγα στην εκκλησία του Αγίου Παύ-

λου. Εκεί περίμενα να έρθει η άμαξα με την οποία έβγαζαν τα σκουπίδια και τα αποφάγια από τις φυλακές. Σε μια στιγμή είδα την άμαξα και σε λίγο από μια βαρέλα ξεφύτρωσε ένας άνθρωπος, όπως βγαίνει ένα μανιτάρι. Όπως βγήκε, σκόνταψε σε κάτι σκουπίδια και παρ' ολίγον να πέσει. Αρπάχτηκα. «Τόση προσπάθεια», λέω, «διακινδύνευσε τόσο και να την πάθουμε την τελευταία στιγμή;» Άνοιξα την πόρτα και μπήκε μέσα. Μόλις κάθισε, του λέω: «Ρε Πόλυ, πάρ' το σακάκι μου», διότι φορούσε τα ρούχα των φυλακισμένων. Εκείνη την ώρα σήκωσε το βλέμμα του, με είδε και μου λέει: «Ρε Ανδρέα, εσύ είσαι;» Μετά με ρώτησε αν θα πηγαίναμε μακριά. Του είπα ότι θα πηγαίναμε μακριά, αλλά ήταν όλα εντάξει, να μην ανησυχεί.

Καθ' οδόν, κοντά στο Μουσείο, συναντηθήκαμε μ' ένα αυτοκίνητο των φυλακών, με φυλακισμένους. «Παναγία μου», λέει. Του λέω «μη φοβάσαι». Μου λέει «δεν με νοιάζει για τους βαριάνους*. Οι φυλακισμένοι να μη με δουν».

Στο δρόμο μας έπρεπε να περάσουμε έξω από τη Στρατιωτική Αστυνομία, κοντά στο σπίτι του Σωκράτη Ηλιάδη. Μου λέει: «Μα πού με παίρνεις;» Του λέω «μην ανησυχείς και σε τρία λεπτά θα είμαστε στο σπίτι».

Τον πήγα στο σπίτι του μακαρίτη του Γαβριηλίδη. Η γυναίκα του Γαβριηλίδη πότιζε τον κήπο και δεν τον άφηνε να μπει μέσα. «Κυρία, τον στέλνει ο Αινείας (Γιαννάκης Στεφανίδης)», της είπα. Μόλις της το είπα αυτό, τον έβαλε αμέσως στο σπίτι. Εγώ σταμάτησα πίσω από την Ένωση Νέων Trust και καθάρισα το αυτοκίνητο. Μετά επέστρεψα στο γραφείο, έκανα άλλη μια φασαρία με τους άλλους οδηγούς και ζήτησα από το μακαρίτη τον Γιακουμή (τον ιδιοκτήτη του γραφείου) να με πάει κάπου. Αναζήτησα τον Αινεία σ' ένα σπίτι στο Καϊμακλί, όπου έμενε, και δεν τον βρήκα. Επιστρέφοντας, σε κάποιο σημείο της Λεωφόρου Στασίνου, του ζήτησα να μ' αφήσει. Από εκεί πήγα στο σπίτι του Γαβριηλίδη, κοντά στη Μακαρίου. Έπρεπε να πάρω πίσω το σακάκι μου, γιατί είχα μέσα την άδεια οδηγού και την ταυτότητά μου.

Μόλις με είδε ο Γαβριηλίδης, με ρώτησε αν ήμουν ο ηλεκτρολόγος στον οποίο τηλεφώνησε για να φτιάξει το σίδερο. Κατάλαβα τι εννοούσε, του είπα «ναι» και μου είπε «τελευταίο δωμάτιο δεξιά».

Ερώτηση: *Είχατε οποιαδήποτε άλλη επαφή με τον Γιωρκάτζη μετά από αυτή;*

Συνέχεια. Έμενε στο σπίτι του Γαβριηλίδη. Εγώ ξανασυλλήφθηκα και κρατήθηκα στην Ομορφίτα. Όταν ελευθερώθηκα, με ξαναζήτησαν οι Άγγλοι στο γραφείο κι έφυγα. Πήγα στο σπίτι του Γαβριηλίδη κι έμεινα μαζί του. Μετά μέναμε στο σπίτι του Κώ-

* Δεσμοφύλακες.

στα Αλεξάνδρου, στην οδό Ανδροκλέους. Είχαμε κρησφύγετο εκεί. Μέναμε και στο σπίτι του Μιχάλη του Μιχαηλίδη, που καταγόταν από το Φαρμακά. Μαζί ήμασταν ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης, ο Γιαννάκης Μάτσης, ο Κυριάκος Πατατάκος, ο Τάκης Ιωάννου κι εγώ. Από το σπίτι της οδού Ανδροκλέους πέρασε και ο Νίκος Ψωμάς.

Ερώτηση: Πώς συμπεριφερόταν ο Γιωρκάτζης;

Ήταν τέρας ψυχραιμίας στις μετακινήσεις του. Κυκλοφορούσε σαν να μην ήταν καταζητούμενος, σαν να μην ήταν ο Γιωρκάτζης. Ήταν σικκιμετζής*.

Ερώτηση: Είχατε κάποιο επεισόδιο στις μετακινήσεις σας; Πέσατε σε κάποια αγγλική περίπολο;

Όχι. Μια φορά όμως ήρθαν τέσσερις πέντε Άγγλοι στο σπίτι του Γαβριηλίδη, όπου μέναμε, για έρευνα. Ο Γαβριηλίδης ήταν υπεράνω υποψίας, διότι εθεωρείτο αγγλόφιλος. Μια φορά την εβδομάδα είχε στο σπίτι του το Special Branch και πίνανε. Το μπαρ που είχε στο υπόγειο είχε τόσα πολλά είδη ποτών, που δεν τα είχαν τα κέντρα και τα μπαρ της Λευκωσίας. Ήταν, όμως, πολύ πατριώτης και ψυχούλα.

Όταν λοιπόν ήρθαν οι στρατιώτες, είπε για να ακούσουμε: «Μην κινηθείτε». Ο Γιωρκάτζης, στο μεταξύ, ετοίμασε τη βαλίτσα με όλα τα σχετικά της ΕΟΚΑ και ετοιμαστήκαμε να πηδήξουμε από το πίσω παράθυρο στο διπλανό σπίτι. Ο Γαβριηλίδης έβαλε τους Άγγλους στο σπίτι και τους είπε: «Εντάξει, θα κάνετε την έρευνα, αλλά πρώτα θα πιούμε μια μύρα». Άνοιξε τις μύρες και τηλεφώνησε στο Special Branch. Λέει στον υπεύθυνο: «Τι συμβαίνει με το σπίτι μου και ήρθαν στρατιώτες για έρευνα;» Φυσικά εμείς δεν ακούσαμε τι απάντησε, παρά μόνο τον Γαβριηλίδη να ρωτά ποιος είναι ο υπεύθυνος. Πήρε το τηλέφωνο ο επικεφαλής. Κάτι του είπαν από το Special Branch, αλλά εμείς ακούσαμε ένα δυνατό χτύπημα του ποδιού, ένα βροντερό «Yes Sir» και μετά τους στρατιώτες, που είπαν ότι θα φύγουν. Ο Γαβριηλίδης, όμως, τους είπε ότι δεν μπορούσαν να φύγουν χωρίς προηγουμένως να πιουν την μύρα τους. Ήταν η μόνη φορά που ήταν τόσο κοντά μας οι Άγγλοι.

Ερώτηση: Μετά την ΕΟΚΑ, είχατε επαφή με τον Γιωρκάτζη;

Βέβαια, παρόλο που εγώ έφυγα για την Ελλάδα. Όταν έγινε υπουργός, έστειλε και τον Κόση και τον Ψωμά να μου πουν να γυρίσω πίσω. Μάλιστα, τότε είχα και μια περιπέτεια στην Ελλάδα, όταν εκδόθηκε διαταγή να την εγκαταλείψω μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες επειδή διάβαζα την εφημερίδα *Αυγή* (αριστερή εφημερίδα). Επενέβη ο μα-

* Ριψοκίνδυνος, που τα παίζει όλα για όλα.

καρίτης ο Νίκος Σπανός και ανεστάλη η απέλασή μου. Αργότερα, όταν επισκέφτηκε την Αθήνα ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης για επαφές, τον συνόδευσα στη συνάντηση που είχε με τον Έλληνα ομόλογό του και η διαταγή ανακλήθηκε. Ο Γιωρκάτζης, όμως, ήθελε να έρθω στην Κύπρο. Επέστρεψα το 1961 και με διόρισε στην Αστυνομία.

Ερώτηση: *Και η συνεργασία σας συνεχίστηκε.*

Βεβαίως.

Ερώτηση: *Τι είδους συνεργασία είχατε μετά;*

Άψογη, σε όλα. Του είπα και την περίπτωση με τη χούντα.

Ερώτηση: *Τι περίπτωση; Τι του είπατε;*

Αν θέλει να μιλήσει και η Φωτεινή. Ήταν παρούσα όταν του τα είπα.

Ερώτηση: *Τι του είπατε;*

Όταν τον έπαυσε ο Μακάριος, του είπα: «Φύγε, βρε, 'που την Κύπρο, διότι όπως πάεις θα σε θάψουμε με την πατσιαβούρα». Επενέβη και η Φωτεινή και μου είπε: «Πες του τα κι εσύ, ρε Κατσούρη. Περιουσία έχουμε και εγώ και ο πατέρας μου». «Και τώρα αν μου πει ο Κατσούρης να φύω, θα φύω», απάντησε ο Γιωρκάτζης. «Ρε», του λέω, «θέλεις να πεθάνεις ήρωας; Πήγαινε στην πλατεία Μεταξά (πλατεία Ελευθερίας σήμερα), να σταθώ απέναντι εγώ, να σου ρίξω μία, να σε θάψουν με κάποια σημαία, όχι με πατσιαούρι». Και να το αποτέλεσμα.

Ερώτηση: *Τι είχατε υπ' όψιν σας και του λέγατε να φύγει;*

Τίποτε δεν είχα υπ' όψιν μου. Έβλεπα μόνο τις μεγαλομανίες των αρχηγών μας, και του Μακαρίου και του Γρίβα. Διότι ο Μακάριος, και μια πολυκατοικία να έμενε στην Κύπρο, ήθελε να είναι Πρόεδρος. Και ο Γρίβας ήθελε να είναι Πρόεδρος. Και γι' αυτό με την ΕΟΚΑ Β' άτιμασαν την ΕΟΚΑ. Τίποτε άλλο.

Ερώτηση: *Πότε και πώς έμαθες για τη δολοφονία του Γιωρκάτζη;*

(Ένας κόμπος τον πνίγει.) Το πρωί.

Ερώτηση: *Τι άλλο γνωρίζεις για τη δολοφονία του Γιωρκάτζη; Ποιος νομίζεις ότι τον σκότωσε;*

Άσε, να μην πω τι υποψιάζομαι. Πάντως, δεν είναι δικοί μας και άσε τι λένε οι άλλοι και οι βήτα.

Ερώτηση: Όταν λες δεν είναι δικοί μας, εννοείς δεν είναι Κύπριοι;

Ναι, δεν είναι Κύπριοι.

Ερώτηση: Είναι από την Ελλάδα;

Ο αρχηγός των ΛΟΚ ποιος ήταν; Ο σωματοφύλακας του Μακαρίου ποιος ήταν; Εγώ αυτά πιστεύω και δεν μου τα βγάζει κανένας από το μυαλό μου.

Ερώτηση: Τόσα χρόνια μαζί με τον Γιωρκάτζη, από το Δημοτικό, που παίζατε και μαλώνατε, στην ΕΟΚΑ, αργότερα που έγινε υπουργός, τι άλλο θυμάστε για τον τρόπο που δρούσε, το χαρακτήρα του, τη συμπεριφορά του;

Ήταν ντόμπρος άνθρωπος. Δεν ήξερε υπεκφυγές. Γι' αυτό το λόγο τον έφαγαν. Ήταν ντόμπρος. Εκείνα τα οποία πίστευε τα έλεγε.

Ερώτηση: Κάτι άλλο για το χαρακτήρα του;

Τι άλλο; Φάγαμε μαζί, ήπιαμε μαζί, χορέψαμε. Ήταν ανθρώπινος. Αγαπούσε και εκτιμούσε τους φίλους του. Ποτέ δεν τους έριχνε. Τους είχε πάντα ψηλά. Ασχέτως αν κάποιοι από τους φίλους του έλεγαν κάτι εναντίον του. (Κλαίει.) Τους το συγχωρούσε. Οι φίλοι του, οι συναγωνιστές του ήταν πετσί του. Ήταν μέρος του εαυτού του, ακόμα και αν τον πίκραναν.

Ερώτηση: Μετά την ΕΟΚΑ ακούστηκαν διάφορες φήμες για τις αποδράσεις του. Κάποιοι λένε...

Μη με κάμεις να τους βρίσω όπως τότε που ήρθε κάποιος να μου πει εμένα ότι δήθεν τον άφηναν οι Άγγλοι να δραπετεύει από τις φυλακές.

Ερώτηση: Στην περίπτωση που απέδρασε και τον παραλάβετε εσείς, άκουσα ότι οι Άγγλοι έβαζαν σούβλες μέσα στα σκουπίδια, για να δουν αν κρύφτηκε κάποιος κρατούμενος μέσα.

Για τις σμίλες να σου μιλήσει ο Χριστάκης Αντωνίου. Τυχαία δεν τον κάρφωσαν με τις σμίλες, διότι, όπως μου είπε, η σμίλα τού τρύπησε πίσω το πουκάμισο, αλλά δεν καρφώθηκε πάνω του.